

Darius MUSTEIKIS

Mėguvos valdovas

Darius Musteikis

Vilnius

2023

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Autorinės teisės ginamos. Be autoriaus leidimo šį kūrinį draudžiama atkurti bet kokia forma įskaitant pritaikymą internete, išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybei.

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Antrasis pataisytas ir papildytas leidimas, 2023m.

ISBN 978-609-08-0258-8 (Šis, II leidimas, spausdintinis, 2023m.)

ISBN 978-609-08-0060-7 (I leidimas, ePUB, 2022m.)

© Autorius ir leidėjas Darius Musteikis, 2022, 2023.

© Redaktorė Jolanta Naraškevičienė, 2022, 2023.

© Viršelio dailininkė Gitana Čeponienė, 2022, 2023.

Spausdino: Booksfactory.lt; PRINT GROUP Sp. z o. o., ul. Cukrowa 2271-004, Ščecinas, Lenkija.

Turinys

Autoriaus žodis ir padėka.....	11
1. Skuodo mūšiui pasibaigus.....	13
2. Aukojimas.....	16
3. Algmino pasiuntinys pas Treniotą.....	19
4. Tvertikinis keliauja į šiaurę.....	25
5. Svečiuose pas Utilį.....	41
6. Kelionė į senąją Lyvių žemę.....	50
7. Eysyslos salos žynė.....	70
8. Iš jūros - gyvas ir sveikas.....	104
9. Vartajos slėnis.....	112
10. Iš Slamsti į Palangę.....	126
11. Žiemgaliai sukyla.....	131
12. Tvertikinio ir Birthos vestuvės.....	143
13. Antrasis Mėmelio komtūras.....	151
14. Wolfszahn.....	167
15. Georgenburgo pilis Vilkų Lauke.....	171
16. Dvi pilys.....	184
17. Kryžiuočiai patikrina karšuvių pilį.....	193
18. Pavasaris Mėmelyje.....	204
19. Trijų pasitarimas.....	209
20. Tvertikinio kelionė į Mindaugo pilį.....	212
21. Tvertikinis pas Mindaugą.....	226
22. Pasitarimas pas naująjį komtūrą.....	243
23. Pavasario išdaigos.....	246
24. Jarlo Karolio Ulfsono kelionė.....	261
25. Pasitarimas Įvangėnų pilyje.....	267

26. Apginti Georgenburgą.....	272
27. Kelias į Durbę	279
28. Deus Vult!	286
29. Aštuoni kankiniai	311
30. Sunkus pokalbis	320
31. Mėguvos valdovas.....	326
32. Veltūnas Mėmelyje.....	337
33. Georgenburgo išvadavimas.....	341
34. Dvikova prie dviejų pilių	345
35. Klaipėd kvartalas.....	350
36. Naujasis Kretingės valdovas	355
37. Žemaičių valdovų sueiga	358
38. Nerimstanti Kretingė.....	364
39. Rimtas pasitarimas	376
40. Pagonys vėl puola Mėmelį.....	380
41. „Vilko ilties“ kerštas	386
42. Kretingė laimi.....	391
43. Mėmelio revanšas.....	407
44. Jos vardas buvo Impiltis.....	416
45. Pelenai ar garbė?	422
46. Slapta sutartis	443
47. Tomas ir Cymbarka	448
48. Svarbioji Wehlau pilis	455
49. Pasiuntinys pas Mėmelio komtūrą	472
50. Prekybos nauda ir vargai	477
51. Tvertikinio žemė	488

II. Žiemgaliai sukyla

Praėjus savaitei po susitikimo su žemaičių kariauna prie Vartajos, Livonijos magistras Burkhardas fon Hornhauzenas grįžo į Rygą ir savo mūro rūmuose sukviėtė pasitarimą su artimiausiais Livonijos komtūrais ir maršalu Pauliumi fon Vareliu. Susirinko pasitarimų kambaryje garbūs Siguldos, Embutės, Goldingos, Dundagos ir Lielvardės pilių komtūrai ir Livonijos maršalas Paulius. Buvo ir pasiuntinys Oto fon Grosfungeris, pakeitęs pasenusį ir ligų prispaustą Gosviną. Visų pirma, susirinkę prisiminė ir malda pagerbė per praėjusius metus žuvusius vokiečių karius, brolius ir, žinoma, garsųjį, išmintingąjį ir drąsųjį Mėmelio komtūrą Bernardą Hareną.

Vadai daug kalbėjo apie pralaimėjimą prie Skuodo, keistą susitikimą su žemaičių kariauna prie Vartajos, dėl kurio visi sutarė, kad žemaičiai išsigando gausios ir stiprios kryžiuočių kariaunos ir pabėgo bijodami mūšio. Magistras susirinkusiems džiugiai tarė: „Prie Vartajos buvo mums Dievo atsiųstas ženklas, liudijantis tai, kad krikščionių priešas labai bijo, taigi tai buvo akivaizdi krikščionių pergalė be kraujo.“

Kol garbūs vyrai kalbėjosi ir puotavo dvi dienas, kryžiuočių žvalgai atlėkė į magistro mūrinius namus ir pranešė, kad sukilo vietiniai Žiemgaloje, Tervetėje ir jie išvaro foptus lauk, atsimeta nuo tikrojo tikėjimo ir savo kaimuose ir pilyse išsirenka savo vadus iš vietinių tarpo. Prie žiemgalių gali prisijungti ir kuršiai, juk panašūs jie ir vieni nuo kitų gyvena netoli. Magistrą Burkhardą, maršalą ir komtūrus suneramino ir supykė ta žinia. Jie nusprendė,

kad reikia eiti su karo žygiu link stipriausios žiemgalių pilies Tervetės, ir ją sugriauti.

Livonijos valdovai sutarė, kad reikia pamokyti sukilusius pagonis taip, jog jie vėl grįžtų prie tikrojo tikėjimo ir panorėtų susigražinti Ordino brolių valdymą. O po Tervetės sugriovimo dar reikia prie Žiemgalos ir Kuršo ribos, kad ir šalia žiemgalių Dobės pilies pastatyti savo pilį, kuri bus kaip atsparos taškas tų kraštų suvaldymui. Gali taip atsitikti, kad pilies reikės ir Karšuvos pasienyje, tai čia reikia Mėmelio kryžiuočius pasiųsti ateinančią pavasarį pastatyti Georgenburgo pilį. Mėmeliečiams turi padėti Livonijos ir Prūsijos broliai, pasidalinę išlaidas ir darbų našta per pusę.

Maršalas užsiminė, kad prie Lielirbės ir Vartajos jo žvalgai pastebėjo paieškomą Tvertikinį. Matyt, tas kuršis – išdavikas nerimsta, vis po Livonijos ir Kuršo kaimus laksto, vietinius kiršina, savaip daug ką pasakoja ir ragina naujakrikštus bei pagonis sukilti ir neklausyti vokiečių. Buvo pasklidę gandai, kad Tvertikinis paskendo, tai kuriam laikui jo paieškos buvo nutrūkusios, bet pasirodo, kad tas velnio išpera vis tik yra gyvas. Gajus tas kuršis, labai gajus...

Magistras Burkhardas išklausęs savo vadų, ilgokai mąstęs, po pasitarimo nusprendė ir garsiai visiems pasakė:

- Siunčiu jums visiems Dangiškąjį palaiminimą! Įsakau kuo greičiau surinkti didžiausią kariauną ir eiti malšinti žiemgalių. Suprantu, kad po Skuodo ir Vartajos kariai yra išvargę, bet laikas nelaukia. Žiemgalių sukilimas gali išpliekti ir tą besiplieskiančią ugnį reikia kuo skubiausiai malšinti, neleidžiant jai uždegti visos Livonijos. Visų pirma, eisime naikinti Tervetės, tos didžiulės ir seniai žinomos žiemgalių pilies, kurią anksčiau valdė Viesturas, o dabar ten valdovas yra Šabys. Sugriovus Tervetės pilį žiemgaliai greitai palūs ir mūsų foptai galės grįžti į savo

vietas, toliau valdyti tuos pagonis, nešdami naudą Ordinui ir Bažnyčiai. Kartu reikia surinkti didžiulį būrį statybininkų, žemkasių ir karių. Pasikviesime riterių iš visos Livonijos ir net iš Revelio. Su jais eisime prie Dobės, ten, kur Žiemgalos ir Kuršo ribos sueina ir stovi žiemgalių pilaitė. Šalia tos pilaitės reikia statyti mūsų pilį. Kai tik Tervetę sugriausime, mūsų kariai ateis nuo Tervetės iki Dobės, čia padės mums pilies statybose ir apgins nuo vietinių, jei anie puls. O kad vietiniai puls – nesunku nuspėti. O pasiuntinys Oto fon Grosfungeris su mano paskirtuoju nauju Mėmelio komtūru Frydrichu fon Urtenu tegul vyksta į Mėmelį ir skubiai ruošiasi Georgenburgo pilies statybai Karšuvos žemaičių pasienyje.

- Jūsų šviesybe Magistre, daug čia mums sunkių darbų reikės nudirbti. Tikiu, kad su Dievo pagalba ir milžiniškomis mūsų pastangomis, mes viską įvykdysime, ką, jūsų šviesybe, nurodote. Tas žiemgalių maištas, kurį kurstyti padeda aplinkinės gentys, gali ir užsitęsti. Jei jo neišeis mums greitai numalšinti, reikės visų krikščionių pagalbos iš Prūsijos, Švedijos, Danijos, Šv. Romos Imperijos ir kitų krikščioniškų kraštų. Reikia nedelsiant siųsti pasiuntinius, kad čia ruošūsi vykti piligrimai, broliai ir visi prijauciantys Popiežiaus Aleksandro IV paskelbtam kryžiaus žygiui prieš Livonijos pagonis,- prisijungė Livonijos maršalas Paulius fon Varelis.

- Pauliau, teisingai pasakei! Įsakau tuojau pat siųsti pasiuntinius į Švediją, Daniją ir kitas krikščionių šalis su raginiu įsiklausyti į Popiežiaus paskelbtą kvietimą į kryžiaus žygį. Tas kryžiaus žygis dabar yra svarbus kaip niekada. Atvykę krikščionių riteriai, kariai ir piligrimai prisijungs prie Revelio danų riterių, Livonijos ir Prūsijos brolių. Taip, su viso krikščioniško pasaulio pagalba, subursime didžiulę ir neįveikiamą kariauną ir vienu ypu nušluosime nepaklusnius ir piktus pagonis, o pasidavusius ir nusileidusius atversime į tikrąjį tikėjimą ir

atvesime juos Švento sosto globon. Tegul visi krikščionių kariai renkasi Mėmelyje kitų metų pavasario gale, vasaros pradžioje. Iš Mėmelio, su Mergelės Marijos pagalba, vasaros viduryje pradėsime pergalingą žygį!

- Taip, vyrai, meldžiamės, dirbam ir judam,- pritarė kiti komtūrai ir tą dieną pasitarimas buvo baigtas.

Po pasitarimo praėjo kelios dienos ir kryžiuočių kariauna iš daugelio Livonijos komtūrijų pajudėjo link Tervetės. Ruduo buvo besibaigias, dažnai pasnigdavo. Pirmasis sniegas papudravo ir šaltukas apšarmojo parudavusių ir parausvintų medžių lapų papuoštas pamiškes ir laukus, su ten likusia ražiena ir apvytusią žole.

Per iškritusią baltą rudens pabaigos ir žiemos pradžios sniegą, į Livonijos pietus, link žiemgalių Tervetės pilies, slinko kryžiuočių kolonos su pėsčiais kariais, sunkiomis rogėmis su cypiančiomis pavažomis, pakrautomis mūšiui reikalinga įranga, ir, aišku, rikiuotėje jojo raitelių pulkai. Kita kryžiuočių kolona su statybininkais ir žemkaisiais pajudėjo į Žiemgalos šiaurės vakarus, link Dobės žiemgalių pilies.

Medinė Tervetės pilis buvo tvirtai pastatyta ant didelio piliakalnio ir apsupta gynybiniais grioviais ir pylimais. Ji buvo iš storų rąstų, su stipriais bokštais ir gerai suręstu dengtu palisadu. Žiemgaliai joje gyveno puikiai įsitvirtinę, aruoduose prikaupę ką tik nurinkto derliaus gėrybių. Vietos gyventojai galėjo ilgai atsilaikyti prieš juos apgulsiantį priešą.

Iš pietų pusės pilį saugojo Tervetės upė, o iš šiaurės – tyvuliuojantis didžiulis Gulbės ežeras, kurį jau pradėjo dengti plonas ledas. Žiemgalių žvalgai laiku pastebėjo besiantinančią priešo kariauną ir Tervetės pilies vadas išsiuntė pasiuntinius į artimiausių sąjungininkų - Saulės

žemaičių žemę, prašydami atsiųsti pagalbą, kad padėtų atremti bendro priešų puolimą.

Patekti prie Tervetės pilies kryžiuočiai galėjo tik pro siaurokus žemės plotus tarp ežero ir upės iš rytų arba vakarų. Livonijos kryžiuočių kariaunai magistras paskyrė vadovauti maršalą Paulių fon Varelį. Maršalas buvo patyręs ir šiaurės rytinėje Gulbės ežero pakrantėje įkūrė savo kariaunos stovyklą, visai šalia rytinio praėjimo į Tervetę. Maršalas ilgai nelaukė ir nurodė pirmiausiai atvykusiems kariams kirsti šalia augusiame miške medžius ir montuoti porą apgulties bokštų, gaminti žemių stumtuvus, taranus, šturmo kopėčias ir rinkti žabus ritiniams - užversti griovius ir padegti sienas. Užvirė darbai. Per savaitę susirinko apie tris tūkstančius kryžiuočių karių ir buvo paruošti mūšiu reikalingi įnagiai. Iš karto po stovyklos įkūrimo Paulius pasiuntė lengvuosius raitelius patruliuoti į Tervetės pilį einančius kelius ir taip blokavo papildymo atvykimą ir provizijos tiekimą į Tervetę.

Ankstų žiemos pradžios rytą, po antrų gaidžių, kryžiuočių kariauna pajudėjo iš savo stovyklos pro rytinį praėjimą tarp Gulbės ežero ir Tervetės upės link žiemgalių pilies.

Kadangi iš karto reikėjo šturmuoti pilį, o didelio mūšio atvirame lauke nenusimatė, tai maršalas sunkiuosius raitelius paliko rezerve. Į priešakines linijas jis pasiuntė arbaletininkus ir lankininkus, kurie priartėjo prie pilies ir ją apšaudė. Po šaulių priedanga pajudėjo lengvai ginkluoti pėstininkai, kurių užduotis buvo, prisidengiant savo skydais, su žemių stumtuvais ir žabų ritiniais, užstumti pilį supančius griovius. Tervetės pilies gynėjams nuo palisado atsišaudant ir strėlių debesimis apipilant priešininką, užvirė smarki kova. Nuo strėlių krentant abiejų pusių kariams, kryžiuočiai žemių stumtuvais ir žabų ritiniais užpylinėjo Tervetės apsauginius griovius visą pusdienį. Apie

12. Tvertikinio ir Birthos vestuvės

Rudens gale iš Slamsti kaimo Tvertikinis su Birtha grįžo į Palangę ir apsistojo savo trobelėje šalia pilies. Žinios apie mūšį prie Skuodo ir Algmino žemaičių pergalę bei Vartajos įvykius jau buvo atkeliavusios iki Palangės valdovo Paginto ir jis, labai apsidžiaugęs matydamas Tvertikinį gyvą ir sveiką, pasveikino jį su didinga kuršių ir žemaičių pergale mūšyje, kuriame žuvo trisdešimt trys Ordino broliai bei begalė paprastų kryžiuočių karių ir ginklanešių. Sėkmingo sugrįžimo proga Pagintas nusprendė surengti sutiktuvių puotą, į kurią be savų šeimyniškių, Palangės garbių žmonių, dar pakvies atvykti Ilgį iš Impilties, dar kitų aplinkinių vietovių žmonių.

Tvertikinis su Birtha irgi bus puotoje, kaip ir žynys Uosutis ir su Tvertikiniu atvykęs Birgilas. Birgilas taip ir liko gyventi Palangėje, tapęs Tvertikinio ir Birthos geru draugu ir pagalbininku. Taigi, jis Pagintui jau buvo pažįstamas. Pagintas numanė, kad į puotą Palangėje susirinkus sukviestiems žmonėms Tvertikinis galės daugiau papasakoti apie įvykusį mūšį prie Skuodo ir savo keliones po jo, nes daug visokių keistų gandų apie Tvertikinį sklandė ir visi žmonės norėjo sužinoti visą tiesą iš paties buvusio Poys valdovo.

Pavargę po kelionės, Tvertikinis ir Birtha tą patį vakarą nuėjo į pirtelę, stovinčią papilyje, netoli jūros kranto. Joje gerai išsipėrę abu nubėgo baltu pajūrio smėliu ir smagiai pūkštelėjo į tą vakarą nedideles jūros bangas. Vanduo buvo šaltokas ir jis gerai abu atgaivino, kartu pašalindamas liūdnas mintis ir blogus pavojų prisiminimus.

Pora, palaksčiusi pajūryje ir taip gerai sušilus, dar kelis kartus pasišildė pirtelėje, atgaivindami savo dūšias ir kūnus perdamiesi beržinėmis vantomis, maudydamiesi jūros bangose. Po pirties pora persirengė švariais rūbais, senieji buvo gana purvini ir apskurę po daugelio dienų nešiojimo. Atėjus vakarui ir saulei slepiantis ilsėtis už tolimo jūros horizonto, Tvertikinis priėjo prie Birthos, paėmė ją už rankos, nusivedė į pajūrį, kiek atokiau nuo vandens ir atsistojo veidu prieš merginą. Gęstančios saulės žara lengvu raudoni apšvietė tos poros veidus.

Bangoms tolumoje lūžtant ir nuvilnijant iki pakrantės smėlio juostos ir tarsi klausantis bei stebint, kas čia įvyks, vyras paėmė merginą už abiejų rankų ir pažiūrėjo į jos akis.

- Birtha, noriu, kad tu taptum mano žmona. Apie tai jau kalbėjau anksčiau. Jei sutinki, netrukus iškelsime vestuves ir gyvensime kartu iki paskutinio atodūšio,- ištarė Tvertikinio lūpos.

- Sutinku. Būkime kartu visą gyvenimą,- atsakė mergina, apkabindama Tvertikinį ir savo lūpomis priglusdama prie jo lūpų.

Saulė jau buvo beveik nusileidusi. Tarsi užtvirtindama ką tik išgirstus pasižadėjimus, iš jūros tolio pakilo didelė banga, kuri, lydima atskridusių kirų būrelio klegėjimo, atbildėjo link jūros pakrantės, dar kiek pasistiebė į dangų ir lūždama su baltais purslais, visu ūgiu tėsėsi į krantą, čia subyrėdama ir nutįsdama iki stovinčių tolėliau Birthos ir Tvertikinio pėdų.

Žynys Uosutis su Pagintu vakarais mėgdavo pavaikščioti pajūrio pušelėmis apaugusiame gojelyje, ant skardžio netoli pilies. Tą vakarą jie eidami kartu kalbėjosi apie gyvenimo ir ūkio reikalus, kai pamatę pajūryje apsikabinusius Tvertikinį ir Birthą abu sustingo, nutilo, kad

nieko neišgąsdintų, ir nusišypsoję vienas kitam grįžo į pilį. Jau pilyje Pagintas tarė Uosučiui:

- Gali būti, kad tu greitai turėsi malonaus darbo. Senokai pas mus vestuvės buvo švenčiamos. Laikas kokias atšvesti. Sutvirtinsi jaunos poros ryšius? Ką manai, Dievų kalbų ir norų žinove?

- Taip, turiu ir aš nuovoką ir geras akis, nepaisant to, kad amžius mano jau didokas. Matau daug ir viską pastebiu. Panašu, kad kartu su Tvertikinio sutiktuvėmis, mes čia švėsime jo ir Birthos vestuves. Gera bus šventė ir mūsų Dievai tuo džiaugsis. Sutuoksiu aš šią gražią porą.

Kad Uosutis teisingai nuspėjo, netrukus Pagintui apie būsimas vestuves pranešė ir pats Tvertikinis, atvykęs kitą rytą ir viską jam susakęs. Palangės pilies valdovas apsidžiaugė, apkabinęs paplekšnojo Tvertikinį per pečius ir nurodė savo šeimyniškiams kviesti svečius ir ruoštis puotai.

Po pirties ir pasižadėjimo pajūryje Tvertikinis su Birtha grįžo į savo trobelę ir sugriuvę į savo gultus gerai išsimiegojo. Kitą rytą abu kėlėsi kartu su aušra. Birtha tvarkėsi ūkyje, Tvertikinis aplankė arklidėse savo žirgą, nuėjo pas Pagintą su Uosučiu ir sutarė dėl būsimos vestuvių šventės. Tvertikinis dar pasitarė su Pagintu dėl ateities reikalų. Užsiminė, kad jam reikės iš Palangės pilies kiek galima daugiau karių būsimiems svarbiems reikalams, mat Skuodo mūšis buvo tik pradžia.

Pagintas patvirtino, kad Tvertikiniui duos tiek karių, kiek galės. Dar tą patį rytą nudžiugintas Tvertikinio ir Birthos apsisprendimu, Palangės valdovas pasiuntė raitelį į Impiltį pakviesti Ilgį į Tvertikinio sutiktuves ir šaunios poros vestuves. Į kaimus aplink Palangę Pagintas kviesliu nesiuntė, nenorėdamas labai platinti žinios apie Tvertikinio atsiradimą Palangėje. Tvertikiniui Palangės valdovas

Į lauželį žynys įmetė saują džiovintų vaistažolių, kur jos skaisčiai tvykstelėjo ir sudegė, pakildamos į viršų baltu dūmu. Aplink pasklido malonus smilkalų aromatas. Uosutis pažvelgė į vėjelio sklaidomus dūmus ir pakėlęs abi rankas į tekančią saulę sukalbėjo:

„Saulele, tu Mėnulį palikai ilsėtis,

Ir patekėjai šilumą ir šviesą nešdama,

Tu glostai Žemę, tavo šiluma ateina.

Kalbuosi su tavim -

Čia liejasi mana malda,

O Saule, laimink spinduliais tu šią nuostabią porą,

*Kad amžiams būtų ji drauge su Meile, Laime, Milda ir
Medeina.*

Saulele, tu šviesiausia, tu mieloji,

Maldauju aš nuolankiai,

Išpildyk šį Palangės žynio norą.“

Ir, lyg išgirdusi žynį, saulė skaistesniu savo spinduliu blykstelėjo iš už debesėlio, ryškiau apšviesdama aikštelę su susirinkusiais kuršiais.

Po trumpos maldos žynys paėmė su savimi turėtą lino juostą, ja perrišo ištiestas ir suglaustas jaunųjų rankas ir, pasėmęs iš savo odinės terbelės, užpylė saują sumaišytų su džiovintomis gėlėmis rugių grūdų ant palenktų poros galvų:

- Šiems žmonėms liudijant ir mūsų Dievams laiminant, tu Birtha ir tu Tvertikini, nuo šiol esate neperskiriama pora.

28. Deus Vult!

Brėško 1260 metų Liepos 13-os, Šv. Margaritos dienos, aušra. Saulė nedrąsiai kilo rytuose, po truputį sklaidydama rytinio rūko maršką, kuri buvo nuklojusi Trumpės upelio slėnį ir lauką tarp dviejų priešininkų kariaunų.

Kryžiuočių stovykloje užgeso laužai, kariai ruošėsi lemiamai kovai. Žvengė žirgai, žvangėjo ginklai ir tvirtinami prie kūnų šarvai. Stovyklos viduryje ir dar keliose stovyklos vietose, į žemę įsmeigę kelioninius kryžius, kunigai laikė mišias, subūrę aplink save kryžiuočių karius ir brolius riterius. Dievo tarnai visiems kariams atleido nuodėmes ir taip paruošė jų sielas kelionei į rojų, jei taip bus lemta...

Po mišių, kylant saulei, kariaunos vyriausiajam vadui krašto magistrui Burkhardui fon Hornhauzenui įsakius, garsiai subumbsėjo timpanai, jų bumbsėjimo ritmui nusklendus laukais ir atsimušus į miškuose augančius šimtamečius medžius ir Trumpės slėnio skardį. Skardžiai sutrimitavo kovos ragai. Didžiulė, apie aštuonių tūkstančių karių kariauna, susibūrė į tris didžiulius pulkus - pleištus, kurie, įsibėgėję iš savo stovyklos, vienas paskui kitą, viesulu turėjo perlėkti Trumpės upelį ir nušluoti žemaičius.

Pirmam pulkui vadovavo Prūsijos brolių maršalas Henrikas Botelis. Čia pirmos pajudės į pleiš tą surikiuotos penkios vėliavos sunkiųjų kryžiuočių raitelių su trimis vėliavomis lengvųjų raitelių iš paskos. Botelio karių avangarde buvo įvairių šalių piligrimai – riteriai, kurie norėjo šiame mūšyje įrodyti savo pasiaukojimą Dievui ir gauti palaiminimą už dalyvavimą šventajame kare prieš

pagonis. Garbingiems svečiams visada būdavo suteikiama privilegija pulti pirmiesiems, būti pirmose gretose.

Pirmojo pulko raiteliai turėjo visa savo šarvuotų žirgų ir raitelių galybe įsiveržti į žemaičių gretas ir joms suduoti neatremiamą, pirmąjį smūgį, po kurio žemaičių kariauna subyrėtų ir jos gretos pabirtų. Sunkieji Botelio raiteliai, kaip neįveikiamas plieno volas, turėjo nušluoti pagonis, sukelti didžiulę paniką jų gretose, kad kitas pleistas pabaigtų pirmojo šventą darbą, smagiai pribaiddamas netikėlius.

Antrąjį pulką į mūšį ves pats Livonijos magistras Burkhardas fon Hornhauzenas. Jo pulkas buvo sudarytas iš šešių vėliavų sunkiųjų raitelių, trijų vėliavų lengvųjų raitelių ir keturių vėliavų pėstininkų, kalavijuočių, ietininkų ir lankininkų su arbaletininkais. Šis pulkas turės suduoti pagrindinį smūgį po pirmojo pulko. Antrojo pulko smūgis žemaičius nušluotų ir galutinai sutryptų į žemę.

Trečiam, rezerviniam pulkui, vadovo Revelio vietininkas Voghenas Palissunas. Pulką sudarė keturios vėliavos Revelio įgulos su Danijos ir Švedijos sunkiaisiais raiteliais ir penkios vėliavos pėstininkų ietininkų, kalavijuočių ir šaulių.

Jarlas Karolis Ulfssonas, perdavęs savo vėliavos vadovavimą vienam iš bičiulių, su keliais draugeliais nušuoliavo į pirmąsias Botelio pulko gretas. Kaipgi mūšis gali prasidėti be jo!? Juk po pirmosios atakos turi sekti eilė garbių riterių dvikovų, kurios atneš riteriams amžiną šlovę ir riterio vardo įtvirtinimą!

Jarlas tikėjosi pergalingai dalyvauti dvikovoje ir ją laimėti matant jo draugams, su kuriais jis daug alaus išgėrė plaukdamas į Mėmelį ir pačiame Mėmelyje bei daug dainų sudainavo ir maldų primeldė pakeliui į Durbę.

Trečiojo pulko užduotis bus padėti visai kariaunai, jeigu netikėtai mūšio eiga pakryptų ne krikščionių naudai. O sėkmingai klostantis mūšiui, trečiasis pulkas, kartu su pirmais dviem, pribaisgs pagonių kariauną ir surinks grobį.

Kuršių su žiemgaliais, prūsų, lyvių ir estų vėliavos buvo visuose trijuose kryžiuočių pulkuose. Jos dengė tų pulkų sparnus. Kuršiai su lyviais išsidėstė Livonijos pulko sparnuose, prūsai dengė Prūsijos brolių sparnus, o estų kariai - Revelio švedų ir danų pulko sparnus.

Kiek atokiau, už savo stovyklos, vakaruose, magistras paliko Livonijos maršalo Pauliaus fon Varelio vadovaujamas mažojo rezervo ir stovyklos apsaugos vėliavas, sudarytas iš poros sunkiųjų raitelių, trijų lengvųjų raitelių ir po vieną kalavijuočių su lankininkais ir arbaletininkais vėliavą. Pauliaus pulkas saugojo stovyklą ir galėjo būti panaudotas pačiu svarbiausiu metu, jei reikės visų kryžiuočių kariaunos pajėgų.

Žemaičių kariauna irgi kėlėsi anksti. Skaidrus ryto oras puikiai atskraidino iki jų stovyklos garsus, kuriuos sukėlė vakarų pusėje žvanganti ir besiruošianti mūšiui kryžiuočių kariuomenė.

Algminas sukomandavo savo vėliavų vadams ir žemaičiai, išbėgę iš savo stovyklos, išsirikiavo taip. Pirmose gretose, prie terasos briaunos, virš Trumpės slėnio skardžio, išsidėstė trys vėliavos Saulės ir Plungos akstininkų su lankininkais. Daugelis karių turėjo prie diržų prisikabinę trumpąsias buoželes. Dar iš vakaro žemaičių kariai prie terasos krašto buvo atsinešę ir pasiruošę ridenimui į apačią nukirstų medžių rąstus. Už pirmųjų žemaičių pėstininkų eilių rikiavosi trys vėliavos Karšuvos sunkiųjų raitelių su galingomis ietimis, o dar toliau – trys vėliavos Telšos lengvųjų raitelių. Už visų raitelių lauke, keliomis eilėmis išsirikiavo keturios vėliavos Ariogalos, Rietuvos ir Kražių pėstininkų, kurie atsinešė ilgus medžio

kuolus nusmailintais galais ir ragotines. Šie pėstininkai įsitaisė šalia anksčiau suręstų žemaičių stovyklos įtvirtinimų: užtvarų iš šakų ir vilkduobių. Kaip ir buvo išmokyti, atsineštų kuolų bukus galus, atakuojant kryžiuočių riteriams, pėstininkai atrems į žemę, patį kuolą parems dešine šlaunimi ir, kuolą laikydami dešine ranka po pažastimi ar ant peties, dar atrems į kairėje rankoje laikomo, į žemę atremto, skydo viršutinę briauną. Dalis pėstininkų taip laikys ilgąsias ragotines ietis. Tokia, greitai suformuota, nusmailintų kuolų, ragotinių, ir skydų užtvara, puikiai sustabdys kryžiuočių raitelius.

Už pėstininkų išsirikiavo trys vėliavos Telšos lengvų raitelių, lankininkų ir akstininkų, kartu su kalavijais ir buoželėmis ginkluotų karių. Algminas vadovavo visoms šešiolikai žemaičių pajėgų vėliavų. Treniotos atsiųstos pora lietuvių lengvųjų raitelių vėliavų prisišliejo prie Telšos žemaičių raitelių ariergarde ir pakluso Algminui.

Anksti ryte į savo kariaunos priešakį Trumpės slėnyje ant širmo žirgo išjojo Livonijos krašto magistras Burkhardas fon Hornhauzenas. Jis buvo be šalmo, šiltas vasaros vėjas kedeno jo ilgokus žilstelėjusius plaukus, plaikstė dideliu juodu kryžiumi ir asmeniniu herbu išsiuvinėtą apsiaustą.

Magistras išsitraukė iš makščių savo kalaviją, pakėlė ją kaip kryžių, rankena į viršų prieš išsirikiavusią kariauną ir sukalbėjo trumpą maldą, po kurios pabučiavo geležtės ir gardos kryžmenį, o po to dešine pirštinėta ranka stipriai suėmęs rankeną iškėlė apnuoginto kalavijo geležtę į viršų ir sušuko Ordino kovos šūkį:

- Deus Vult!

- Deus Vult! – Trumpės slėniu sužvangėjus paruoštiems ginklams ir skydams nuaidėjo jo karių atsakas, atsimušdamas į upės šlaitus ir prie ežero augusios giraitės ąžuolus.

Magistras mostelėjo savo sidabru tviskančiu ginklu į priešą pusę, įsakydamas savo kariaunai joti į ataką. Pats karvedys spustelėjo pentiniais žirgo šonus ir nujojo kiek į pietus, o po to į vakarus, į savo stovyklą, už visų pulkų, taip praleisdamas į mūšį besiveržiančius savo kariaunos karius.

Sutrimitavo kovos ragai, sudunksėjo didžiuliai timpanai, sudrebėjo, sulingavo žemė, o pakilusi saulė išsigando vaizdo apačioje, pasislėpė už kelių kamuolinių debesų uždangos ir prisidengė akis dar keliais debesėliais. Pasaulis šiek tiek aptemo...

Pajudėjo pirmasis kryžiuočių pleištas. Jis galingai įsibėgėjo nuo savo stovyklos, pralėkė Trumpės upelį ir kaip jūra įnirtusių geležinių stumbrų pradėjo kopti šlaitu į viršų, link atviro lauko terasoje prieš žemaičių stovyklą. Nuo terasos krašto žemyn nusirito žemaičių paleisti riedėti medžių rąstai, mušdami per puolančiųjų žirgų kojas. Kartu pasipylė strėlių ir aksčių geluonių lietus, mirtinai geldamas tarp rąstų besipainiojančius, griuvinėjančius ir sustojusius kryžiuočių žirgus ir raitelius. Pasipylė ir buoželių debesis, paleistas taiklių žemaičių rankų. Žemaičių lankininkai strėles leido vienas po kitos, nelabai taikydami, tik kad jų tankus lietus, skaudžiai geldamas, nulytų ant kryžiuočių, tuos sužeisdamas, išgąsdindamas ar užmušdamas. Akstininkai gerai taikėsi ir taikliai mėtė akstis, beveik visada pataikydami į priešą. Aksčių kiekvienas karys turėjo po kelias.

Atsimušęs į žemaičių atsaką, pirmasis kryžiuočių kariaunos pleištas, vadovaujamas Prūsijos maršalo Botelio, sutriko ir pabiro Trumpės vagoje ir šlaite, nesitikėjęs tokio stipraus pagonių pasipriešinimo. Netrukus iš viršaus, tuo šlaitu, į apačią, link kryžiuočių, užstrigusiu Trumpės vagoje, viesulu nuskriejo Karšuvos, Saulės ir Plungos žemaičių raiteliai, tarp kurių daugiausiai buvo lengvųjų.